

استفتائات

از دفتر حضرت آیت الله العظمی سید علی سیستانی دامت برکاته

* عکس ناشنوایی (یا به عبارت بهتر تصویرهای بیان کننده نام خداوند) را که با زبان اشاره یعنی حرکات دست و سر نام خداوند را بیان می کند، آیا می توان لمس کرد؟
- اگر آیات قرآن باشد و همین کلمات نوشته شده باشد به هر خطی باشد نباید بدون وضو لمس شود مگر این که زیر شیشه باشد.

* اگر خطوط بریل قرآنی (آیاتی که با بریل نوشته شده است) در محل های کثیف مثل چاه فاضلاب افتاده باشد، وظیفه مؤمنین چیست؟
- باید آن را خارج سازند و اگر ممکن نبود تا از بین نرفته است استفاده نکنند.

* نابینایان از دو طریق حس لامسه و حس شنوایی می توانند قرآن و احکام و مسائل دیگر را یاد بگیرند، یا ناشنویان از طریق زبان اشاره باید مسائل دینی را یاد بگیرند، آیا وظایف این دو گروه در فراگیری مسائل شرعی مثل افراد عادی و سالم است؟
- به مقداری که متمکن اند تکلیف دارند.

* نابینایی که با انگشت مصنوعی خط بریل (نگارش برجسته) مس و لمس کرده و از این طریق قرآن و احادیث را یاد

* آیا نابینایان که به نام روشندان (یا در عربی مکفوف و اعمی و ضریر) هم نامیده شده اند، در مس کتابت قرآن و اسماء خداوند و معصومین (ع) باید با طهارت و وضو باشند؟
- اگر خط را لمس کنند حکم بینا را دارند.

* نابینایان که از خط بریل (نقاط برجسته) استفاده می کنند و با حس لامسه، قرآن را از روی قرآن بریل تلاوت و قرائت می کنند، آیا هنگام لمس این نقاط باید با وضو باشند؟
- لازم نیست.

* وظیفه مردم در لمس سکه ها یا تمبرها یا پرچم ها منقوش به بسمله یا لا اله الا الله و دیگر کلمات و جملات مقدس چیست؟ آیا حتماً باید وضو داشته باشند؟
- اگر قرآن است ولی در هم است و به صورت واضح نیست نباید بدون وضو لمس شود.

* وظیفه مؤمنین در لمس نمادها و سمبل هایی که ظاهر آن کلمه مقدس یا عبارات قرآنی و مقدس نیست ولی با تأمل و دقت معلوم می شود کلام مقدس است، چیست؟ آیا باید وضو داشت؟
- لمس اشکال ندارد.

خط بریل: خط ویژه نابینایان

خط بریل از حروفی به صورت نقطه‌های برجسته تشکیل شده و نابینایان با لمس کردن، آن را می‌خوانند. از این عنوان به مناسبت در مسائل مستحدثه نام برده شده است. آیا قرآنی که با خط بریل نوشته شده حکم خط قرآن را دارد و مس آن بدون طهارت جایز نیست؟ مسئله میان معاصران اختلافی است. برخی تصریح کرده‌اند: آیه‌ای که با خط بریل نوشته شده حکم خط قرآن را دارد و مس آن بدون طهارت جایز نیست.^۱ برخی دیگر حکم خط قرآن را بر آن جاری ندانسته و مس آن را بدون طهارت جایز دانسته‌اند.^۲

مأخذ

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت (ع)، سید محمود هاشمی شاهرودی، قم، مؤسسه دائرةالمعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت (ع)، جلد ۳، ص ۴۷۱.

می‌گیرد، آیا وضو گرفتن برایش قبل از لمس واجب است؟
- واجب نیست.

* ترجمه نهج البلاغه و صحیفه سجادیه که با خط بریل (نقطه‌های برجسته) باشد آیا وضو لازم است؟

- همه آنها خط است و حکم نوشته‌های معمولی را دارد مگر با وجود حائل.

* خط بریل که نشان‌دهنده ترجمه قرآن باشد (یعنی با شش نقطه و حالت‌های مختلف آنها، حروف و کلمات فارسی که ترجمه قرآن باشد) آیا نیاز به وضو دارد؟
- لازم نیست.

فقه بریل

خط بریل جنبه‌های فقهی و حقوقی نیز دارد. برخی از این جنبه‌ها عبارت‌اند از:

مشروعیت قراردادی که با این خط نگارش یافته باشد؛ اقرار مکتوب نابینایی که با خط بریل نوشته شده باشد؛ و اینکه آیا مس و لمس خط بریل نیاز به طهارت وضوء دارد یا نه؟.

در بسیاری از ابواب فقه، مسائل خط بریل مطرح است و احکام مبتلابه درباره آن وجود دارد. اما متأسفانه هنوز تحقیق جامع فقهی درباره مسائل خط بریل اجرا و عرضه نشده است. نیز رساله عملیه خط بریل که شامل مسائل و احکام نابینایان و خط بریل باشد، توسط هیچ‌یک از مراجع معظم تقلید بجز حضرت آیت‌الله العظمی سیستانی عرضه نشده است. با اینکه جمعیت نابینایانی که هر روز با خط بریل سر و کار دارند بر اساس برخی آمارها در جهان اسلام، حدود بیست میلیون نفر و در ایران حدود چهار میلیون نفر است. دفتر فرهنگ معلولین از چند ماه گذشته درصدد جمع‌آوری و تدوین مسائل و احکام بریل بوده است. و ان شاء الله به زودی احکام خط بریل بر اساس فتاوی حضرت آیت‌الله العظمی سید علی سیستانی را منتشر خواهد کرد. البته مجله توان‌نامه هم در هر شماره، بعضی از این احکام را آورده است.

در این باره مقاله‌ای کوتاه و در قالب فرهنگنامه‌ای، از آیت‌الله سید محمود هاشمی شاهرودی منتشر شده که اینجا متن آن را عیناً تقدیم می‌کنیم.

۱. استفتانات (امام خمینی) ۱/۱۷۳؛ جامع المسائل (فاضل) ۲/۶۴.
۲. اجوبة الإستفتاءات، -۴۶/ ۱/۴۷.